

Posudek bakalářské práce Martiny Hudečkové

Kontrastivní přístup k výuce češtiny u českých neslyšících

Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta,

Ústav českého jazyka a teorie komunikace

Bakalářská práce Martiny Hudečkové o čtyřech hlavních kapitolách se zabývá jednou z metod výuky češtiny jako druhého jazyka, a to metody stavějící na porovnávání prvního/mateřského jazyka žáka a jazyka druhého, cílového, jemuž se žák chce, nebo má, naučit. Téma bakalářské práce koresponduje s uznáním českého znakového jazyka jako jazyka zcela plnohodnotného, opírá se o dosažené poznatky o jeho fungování a reflektuje stav a potřeby současného školství a výuky češtiny u neslyšících žáků a studentů.

Předložená bakalářská práce je bohatě členěna, přesto se v ní čtenář - díky logické struktuře a přehlednosti - dobře orientuje. V souladu se zadáním práce se autorka věnuje nejdříve výchozí situaci při výuce češtiny, a to jak rodilých, tak nerodilých mluvčích: zabývá se rozdíly osvojování a učení se jazyku obecně; posléze charakterizuje specifika dané problematiky u neslyšících žáků. Nejobsáhlejší kapitolu (kpt. 4 *Výuka češtiny a kontrastivní přístup*, s. 24 – 56) autorka věnuje pro cíl práce stěžejním tématům: kontrastivnímu přístupu ve výuce druhého/cizího jazyka – jeho historii, pozitivnímu a negativnímu transferu, důsledkům typologického charakteru češtiny pro výuku nerodilých mluvčích. Po celou dobu se autorka snaží (byť někdy v menší míře než by se očekávalo) popsané informace vztahovat k problematice neslyšících žáků a českého speciálního školství, přičemž předpoklady a podmínky pro využití kontrastivního přístupu ve výuce právě na těchto školách shrnuje následně v kpt. 4. 3. (s. 29): zaměřuje se na problematiku zařazení českého znakového jazyka do výuky, analyzuje roli pedagoga a podmínky spolupráce slyšících a neslyšících učitelů; letmo upozorňuje také na potřebu obecně i speciálně pedagogické, metodické, didaktické a současně lingvistické a jazykové vybavenosti učitelů. Rozdílnost obou jazyků autorka shrnuje v kpt. 4.3.3, v níž oba jazyky – především na základě dosud publikovaných odborných prací – srovnává.

V závěrečných kapitolách diplomantka nejdříve předkládá výčet a charakteristiku metod výuky druhého/cizího jazyka (s. 36) - metody nepřímé, přímé i metod alternativních -, které se pokouší usouvztažnit s podmínkami ve školách pro sluchově postižené děti a studenty; posléze svou pozornost obrací na způsob prezentace české gramatiky v učebnicích pro cizince. Z práce zcela jasně nevyplývá, zda analýzu vybraných učebnic (kým byly vybrány a podle jakého klíče?) češtiny pro cizince provádí sama diplomantka, nebo se jedná o výsledek společné analýzy provedené v rámci lektorského kurzu „Čeština ve výuce neslyšících“, jejíž kritéria autorka zmiňuje a přejímá. Škoda, že se autorka nepokusila v samostatné kapitole o shrnutí analýzy učebnic, popř. o jejich srovnání a následnou formulaci bodů, které by se vztahovaly k tématu bakalářské práce.

Jakýmsi vyústěním a potvrzením všech dosud nabytých vědomostí autorky měl být návrh vybrané lingvodidaktické prezentace jednoho gramatického jevu kontrastivně. Ten však autorka pojala velmi stručně, kontrastivní přístup je zde značně minimalizován. Diplomantka sice popisuje plánovaný postup výkladu, způsob procvičování a typy cvičení však již nenavrhuje, odkazuje pouze na již existující učebnice. Ostatně tato část práce měla být vypracována (dle zadání bakalářské práce) nejen v písemné podobě, ale také na DVD. To však v práci chybí. Mohla by diplomantka zmínit důvody?

V práci oceňuji autorčin široký záběr prostudované literatury a aktivní přístup projevující se účastí na celoročním lektorském kurzu „Čeština ve výuce neslyšících“, což dokládá její počáteční velké nasazení a poctivou snahu o správné uchopení zvoleného tématu. V praktické části práce však diplomantka nedokázala plně zúročit všechny získané teoretické informace.

Množství použité literatury se – bohužel - odrazilo v autorčině pečlivosti při uvádění zdrojů: v *Seznamu použité literatury* nejsou uvedeny všechny zdroje, o nichž se diplomantka zmiňuje v textu (např. s. 12 – Kuric, 2000; Kutálková, 1995; s. 17 – Hrubý, 1999; s. 27 – Skalička, 1975; s. 37 – Holá, 2005; s. 47 – Cvejnová, 2008 aj.); v práci se dále objevují nejednotnosti ve jménech (Cícha Hronová, jinde jen Hronová); chyby a nepřesnosti se objevují také v záznamu data vydání (s. 31 Helus, 1997, v seznamu literatury 1987; s. 39 a jinde – Choděra, 1999, v seznamu literatury 2006); v textu je uvedeno např. Macurová, 2001 a v seznamu použité literatury je u tohoto roku položek více apod.). V tištěné verzi chybí polovina bibliografických údajů (od písmene L) a seznam analyzovaných učebnic.

Po jazykové a grafické stránce se v textu (především v jeho druhé polovině) objevují poměrně časté překlepy (s. 29, 30, 35, 41, 45, 48, 50, 56), typografické a pravopisné prohřešky (s. 22, 25, 54), problematická je i stylizace.

Na závěr si dovoluji položit diplomantce následující dotazy:

- 1) Na s. 48 autorka práce zmiňuje, že zatímco první díl učebnice „New Czech Step by Step“ je založen na mediálním jazyce (angličtině), je navazující (druhý) díl – určený pro středně pokročilé - pouze v češtině. Byl by takový postup vhodný i u neslyšících žáků a studentů? Jaké jsou argumenty pro a proti?
- 2) O návrh výkladu gramatického jevu kontrastivně se diplomantka pokouší – podle jejích vlastních slov (uvedených na s. 56) - „... na základě prostudovaných učebnic češtiny jako cizího jazyka a učebnic pro neslyšící...“. Mohla by autorka explicitně formulovat, ze kterých publikací čerpala svůj způsob výkladu (kontrastivně)?
- 3) Na s. 56 autorka dále vyslovuje názor, že „...slovesný čas je obecně ve znakových jazycích tvořen lexikálně, tedy připojováním výrazů: např. „včera“, „minulý týden“ ...“. Je tato informace vyčerpávající? Pokud ne, jak by autorka postupovala při výkladu?

Závěr: Bakalářská práce Martiny Hudečkové splňuje požadavky kladené na bakalářskou práci a doporučuji ji k obhajobě.

Návrh hodnocení: VELMI DOBŘE až DOBŘE

14. června 2013

Romana Petráňová